

FORSLAG

Rammeaftale 2011

for Social- og specialundervisningsom-
rådet

Albertslund
 Allerød
 Ballerup
 Bornholm
 Brøndby
 Dragør
 Egedal
 Fredensborg
 Frederiksberg
 Frederikssund
 Furesø
 Gentofte
 Gladsaxe
 Glostrup
 Gribskov
 Halsnæs
 Helsingør
 Herlev
 Hillerød
 Hvidovre
 Høje-Taastrup
 Hørsholm
 Ishøj
 København
 Lyngby-Taarbæk
 Rudersdal
 Rødovre
 Tårnby
 Vallensbæk

Del A Generel del

Forslag 25.august 2010

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
1. STATUS OG SAMARBEJDE	4
1.1 STATUS FOR RAMMEAFTALEN 2010	4
1.1.1 <i>Opfølgning af de fremadrettede temaer i rammeaftalen for 2010.</i>	4
1.2 VURDERING AF SAMARBEJDET	6
1.3 UDNYTTELSE AF TILBUDDENE I RAMMEAFTALEN 2010.	6
2. RAMMEAFTALE 2011 – MODEL OG AFGRÆNSNING	7
DET NYE OG SMALLERE RAMMEAFTALE KONCEPT	7
3. DE GENERELLE UDVIKLINGSTENDENSER.	8
3.1 BØRN OG UNGE.....	8
3.2 SIKREDE AFDELINGER	9
3.3 VOKSNE MED HANDICAP.....	10
3.4 VOKSNE SINDSLIDENDE	11
3.5 MISBRUG	12
3.6 KOMMUNIKATIONSCENTRE	12
3.7 SPECIALUNDERVISNING	13
3.8 LANDS OG LANDSDELSDÆKKENDE TILBUD	13
4. OVERORDNEDE PRINCIPPER FOR RAMMEAFTALEN.	14
4.1 DET JURIDISKE GRUNDLAG	14
4.2 TAKSTBEREGNINGSPRINCIPPER OG AFREGNINGSPRINCIPPER	14
4.3 HÅNDTERING AF BEHOV FOR ÆNDRET INDSATS OG AKUT OPSTÅEDE SITUATIONER	14
4.4 HÅNDTERING AF AKUT OPSTÅEDE SITUATIONER	14
4.5 SPILLEREGLER FOR KOMMUNERNES OVERTAGELSE AF REGIONALE TILBUD	14
4.6 SPILLEREGLER FOR ÆNDRET BRUG AF TILBUD	15
4.7 TILSYN	15
4.8 MAGTANVENDELSE OG ANDRE INDGREG I SELVBESTEMMELSEN	15
4.9 DEN LØBENDE ADMINISTRATION AF RAMMEAFTALEN	15
5. DET FREMADRETTEDE ARBEJDE.	16
5.1 KONSOLIDERING AF RAMMEAFTALEN MED FOKUS PÅ DE MEST SPECIELLE BEHOV	16
5.2 MISBRUG	16
5.3 KOMMUNIKATIONSCENTRENE.....	16
5.4 SPECIALUNDERVISNING	16
5.5 ORGANISATIONSMODEL FOR SAMLING AF ENKELTMANDSTILBUD	17
6. UNDERSKRIFTSDEL	18

Indledning

Rammeaftalen indgås mellem de 29 kommuner ved kommunalbestyrelsen/byrådet/Borgerrepræsentationen og Regionsrådet for Region Hovedstaden.

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj på det sociale område og specialundervisningen. Det er introduceret med kommunalreformen og skal sikre et samlet overblik over tilbudsviften på det specialiserede socialområde og dele af specialundervisningen, uanset om det enkelte tilbud drives af regionen eller af en kommune. Rammeaftalen for 2011 er målrettet tilbuddene til de personer, der har de mest specielle og komplekse behov, og som kræver et stort befolkningsunderlag. Formålet med rammeaftalen er at skabe grundlag for planlægning af tilbud og ydelser til disse personer, og sikre en dynamisk udvikling af det mest specialiserede sociale område og specialundervisningen. Der er valgt en pragmatisk tilgang til udformning af rammeaftalen med respekt for de gældende kompetenceregler.

Rammeaftalen bygger på kommunernes redegørelser om målsætninger og udviklingstendenser på det mest specialiserede sociale område og specialundervisningen samt kommunernes krav til opgaveløsningen. Der er gennemført møder med de enkelte kommuner om uddybning af redegørelsen. Rammeaftalens konkrete udformning er udviklet i et administrativt samarbejde mellem kommunerne og Region Hovedstaden.

Rammeaftalen er bygget op i 2 dele: en generel del og en beskrivende del.

Den generelle del indeholder 5 afsnit med tilhørende underafsnit. Det er:

1. Status og samarbejde
2. Rammeaftale 2011 - model og afgrænsning
3. De generelle udviklings tendenser
4. Overordnede principper for rammeaftalen for 2011 samt
5. Det fremadrettede arbejde.

Derudover indeholder rammeaftalen for 2011 en beskrivende del med følgende indhold:

1. Principper for rammeaftale 2011
2. Udbud og efterspørgsel i rammeaftalen for 2011
3. Tilbud indeholdt i rammeaftalen for 2011
4. Tidligere amtslige tilbud, der nu indgår i den tværkommunale koordination
5. Private højt specialiserede tilbud
6. Kommunernes opgørelse af ventelisten
7. Dyre enkeltforanstaltninger
8. Styrings- og administrationsprincipper
9. Visitationsaftale vedr. kommunikationscentre.

Når taksterne for tilbuddene er beregnet for 2011, vil disse indgå i et særligt bilag "Oversigt over takster for tilbud indeholdt i Rammeaftalen". Bilaget vil blive lagt på Regionens hjemmeside.

Ligeledes vil datamateriale vedrørende udbud af pladser/belægning på tilbud, kommunernes forventede efterspørgsel samt ventelisteoplysninger blive lagt på Regionens hjemmeside.

1. Status og samarbejde

1.1 Status for rammeaftalen 2010

Samarbejdet om rammeaftalen for 2010 vurderes af langt de fleste kommuner og af regionen som positivt. Den tætte dialog mellem den enkelte kommune og regionen sikrer uddybning og nuanceret anvendelse af redegørelserne i formuleringen af det samlede forslag til rammeaftale.

Kommunerne angiver samstemmende, at der ikke har været flere problemer i forhold til visitation, anvisning og belægning af ledig kapacitet, end man oplevede det før Kommunalreformen. En række kommuner oplyser, at det er blevet sværere at sikre tilbud til personer, der ikke fuldt ud matcher et tilbuds målgruppe.

1.1.1 Opfølgning af de fremadrettede temaer i rammeaftalen for 2010.

Den vigtigste fremadrettede opgave formuleret i rammeaftalen for 2010 var udarbejdelse af en model for en ny og smallere rammeaftale med fokus på tilbud til personer med de mest specielle og komplekse behov, hvor såvel faglige som økonomiske hensyn kræver et meget stort befolkningsunderlag. Modellen er udviklet og ligger til grund for udarbejdelsen af rammeaftale 2011. I den oprindelige opgaveformulering indgik også fastlæggelse af spilleregler for brug af rammeaftalens tilbud og evt. etablering af fælles venteliste til rammeaftalens tilbud. Disse delopgaver er ikke fuldt ud løst.

Udredning og konkretisering af behov for kapacitetstilpasninger:

Det blev i rammeaftale 2010 vedtaget, at der i perioden frem til næste rammeaftale skal ses nærmere på behovet for tilbud/kapacitet til

- ældre udviklingshæmmede og sindslidende, der svært kan rummes i eksisterende tilbud
- ældre demente med voldsomme adfærdsproblemer
- svært sindslidende, der hyppigt ”pendler” mellem psykiatrisk afdeling og socialpsykiatrisk bosted
- unge med svære sindslidelser
- kapaciteten på Center for Døve i lyset af tilbuddets forventede tilgang af borgere i de kommende år, herunder vurdering af evt. opgaveoverlap til Geelsgård og placering af driftsherrerollen
- kollegielignende tilbud til bedre fungerende personer med autisme/asperger
- fælles akutberedskab med henblik på udredning og aflastning, herunder ventepladser til plejekrævende udviklingshæmmede
- behovet for krisecenter på vestegnen målrettet kvinder med anden etnisk herkomst end dansk.

Ud fra et rundspørge til samtlige kommuner, for at få afdækket behovet for tilpasning på områderne, besluttede den administrative koordinationsgruppe alene at nedsætte arbejdsgrupper vedrørende ”Unge med svære sindslidelser” og ”Svært sindslidende, der hyppigt pendler mellem psykiatriske afdelinger og social psykiatri”.

Tilbud/kapacitets tilpasning til ældre demente (udviklingshæmmede / sindslidende), der er svære at rumme i botilbuddene, afventer resultatet af forløbsprogrammet i sundhedsaftaleregiet. Kollegielignende tilbud til bedre fungerende personer med autisme / asperger falder udenfor den nye model for rammeaftalen med fokus på det højt specialiserede område og skal løses af kommunerne enkeltvis eller i fællesskab.

Kapacitet og indhold i Center for Døve, der drives af Gladsaxe Kommune, er i rammeaftale for 2011 justeret inden for de eksisterende fysiske rammer. Herudover kan der ikke konstateres venteliste til tilbuddet

Spørgsmålet om akut beredskab, herunder aflastning, er taget op på Regionens møderunde med kommunerne i maj / juni 2010. Af drøftelserne med kommunerne fremgår, at de akutte situationer er få, men fylder meget, når de opstår. Håndteringen er beskrevet under de enkelte områder.

Arbejdsgruppen vedrørende døgn-/botilbud til unge med svære sindslidelser

Den nedsatte arbejdsgruppe skulle:

- Beskrive målgruppen/målgrupperne, der har behov for særlige botilbud
- Beskrive omfanget af behovet for særlige botilbud
- Beskrive om der er behov for at arbejde med flere forskellige botilbud målrettet forskellige beboergrupper behov

Arbejdsgruppen konkluderede, at der er en gruppe unge med svære sindslidelser, der ikke får imødekommet deres behov for behandling og støtte. Gruppen spænder bredt i diagnoser og har fælles karakteristika med flere samtidige diagnoser, udadreagerende adfærd, impulsivitet, misbrug og manglende empati. Grupper er svær at fastholde i længerevarende behandlingsforløb.

Arbejdsgruppens opgørelse af behovet er behæftet med usikkerhed. Den peger på muligheden for et samlet døgn-/botilbud, der kan opdeles i små strukturerede miljøer til midlertidigt ophold på 3 til 4 år med mulighed for kombination af socialfaglig og sundhedsfaglig behandling og med mulighed for uddannelse og beskæftigelse. Alternativ til et samlet botilbud kan være flere tilbud, hvor kommunerne indgår i et samarbejde om forsyningsforpligtelsen for de enkelte målgrupper. Tilbuddet skal kunne opdeles i små strukturerede miljøer målrettet de forskellige grupper (diagnosegrupper), kunne håndtere voldelige og truende unge. Behandling skal kunne foregå uden tvang. Visitation skal kunne ske uden forudgående diagnosticering.

Embedsmandsudvalget under KKR vurderer, at rapporten peger på et reelt problem, som bør løses inden for rammerne af de eksisterende tilbud i et samarbejde mellem kommunerne.

Arbejdsgruppen vedrørende behov for kapacitetstilpasninger til sindslidende, der "pendler" mellem psykiatri og socialt tilbud.

Der blev nedsat en arbejdsgruppe, der skal udrede og konkretisere behovet for særlige tilbud til gruppen af sindslidende, som hyppigt "pendler" mellem psykiatrisk center og socialpsykiatrisk botilbud.

Der er tale om en gruppe borgere med svær psykisk sygdom, mange og lange indlæggelser og hyppige genindlæggelser. Det er karakteristisk for gruppen, at det ikke har været muligt at etablere et stabilt forløb. Hertil kommer, at de psykiske lidelser er kombineret med misbrugsproblemer, der ofte medfører aggressiv og voldelig adfærd samt kriminalitet. En del har dom til behandling. Gruppen findes især på tilbud drevet af Københavns Kommune og af Region Hovedstaden.

Arbejdsgruppen har analyseret lovgrundlaget og foretaget en undersøgelse hos en del af de socialpsykiatriske botilbud. Arbejdsgruppens vurderer, at det er muligt at håndtere målgruppen indenfor de givne rammer og at de problemstillinger, der opleves som vanskelige, kan imødekommes ved at sikre de rette tværfaglige kompetencer. Der bør være fokus på fælles rehabilitering, vidensdeling og gensidig anerkendelse af faglige kompetencer. Desuden anbefaler arbejdsgruppen, at der sikres fysiske rammer uden trange pladsforhold og at der sættes fokus på at styrke det tværsektorielle samarbejde mellem botilbud, psykiatri og misbrugsbehandlings-

enheder. Det skal sikres, at der eksisterer sådanne tilbud og at en række tilbud bliver bedre til at håndtere målgruppen.

Rapporten er blevet sendt til drøftelse i KKR's embedsmandsudvalg. Københavns kommune har dog allerede givet udtryk for, at der er behov for, at der arbejdes videre med de beskrevne problemstillinger, så der sikres tilbud, der kan håndtere disse personer.

1.2 Vurdering af samarbejdet

Samarbejdet på området mellem kommunerne er under udvikling og præget af, at kommunerne nu har et godt kendskab til området. De fleste kommuner har formuleret målsætninger på de forskellige områder og er i gang med udvikling og justering af den lokale tilbudsvifte.

Kommunerne giver udtryk for at samarbejdet om at finde plads til personer, der har brug for et særligt tilbud, fungerer fornuftigt. Kommunerne giver udtryk for, at der er ligestilling i anvisningen mellem kommunernes egne borgere og borgere fra andre kommuner. Vurderingen gælder således både køber- og sælgerkommuner. Enkelte kommuner giver udtryk for, at placering af personer med ganske særlige behov, herunder personer med udadreagerende adfærd og/eller dobbelt diagnoser, fortsat er vanskelig. En række kommuner giver udtryk for, at det er sælgers marked og man derfor jævnligt mødes med krav om særlig støtte også til borgere, der umiddelbart skulle matche tilbuddets målgruppebeskrivelse.

Kommunerne giver bredt udtryk for, at det er problematisk, at taksterne og omkostningerne forbundet med den enkelte bruger stiger markant. Denne problemstilling bliver behandlet af KKR og i sammenhæng med økonomiaftalen mellem regeringen og kommunerne/KL og indgår ikke i rammeaftalen.

Den nye lovgivning om handle-betalingskommune, hvor kommunerne fremadrettet er både handle- og betalingskommuner for nyvisiterede og hvor kommunerne i en tidsbegrænset periode i 2010 har mulighed for at hjemtage handleforpligtigheden for allerede anbragte borgere, vil sætte nye rammer for samarbejdet mellem kommunerne om at sikre omkostningseffektive løsninger.

Den administrative koordinationsgruppe har holdt 5 møder siden vedtagelsen af rammeaftalen for 2010. Opgaverne har primært drejet sig om opfølgning på indeværende års rammeaftale, herunder igangsætning, styring og afrapportering af arbejdsgrupperne, samt om forberedelse af det nye rammeaftalekoncept for rammeaftalen 2011.

1.3 Udnyttelse af tilbuddene i rammeaftalen 2010.

Vurderingen er, at de tilbud der er en del af rammeaftalen for 2010 benyttes efter forudsætningerne. Der har ikke været væsentlige ønsker om ændring af kapaciteten på tilbuddene. Enkelte mindre justeringer er dog gennemført uden formel justering af rammeaftalen. Justeringer gennemføres typisk i konsekvens af stigende efterspørgsel og i sådanne situationer opleves tidskravet for varsling af de øvrige kommuner som snærende. Det søges løst gennem dialog med de kommuner, der er brugere af tilbuddet. Med den nødvendige fokusering på stram omkostningsstyring og i forbindelse hermed udvikling af alternative løsninger vil problemstillingen bestå i de kommende år. Det gælder især for misbrugsområdet og kommunikationscentrene.

2. Rammeaftale 2011 – model og afgrænsning

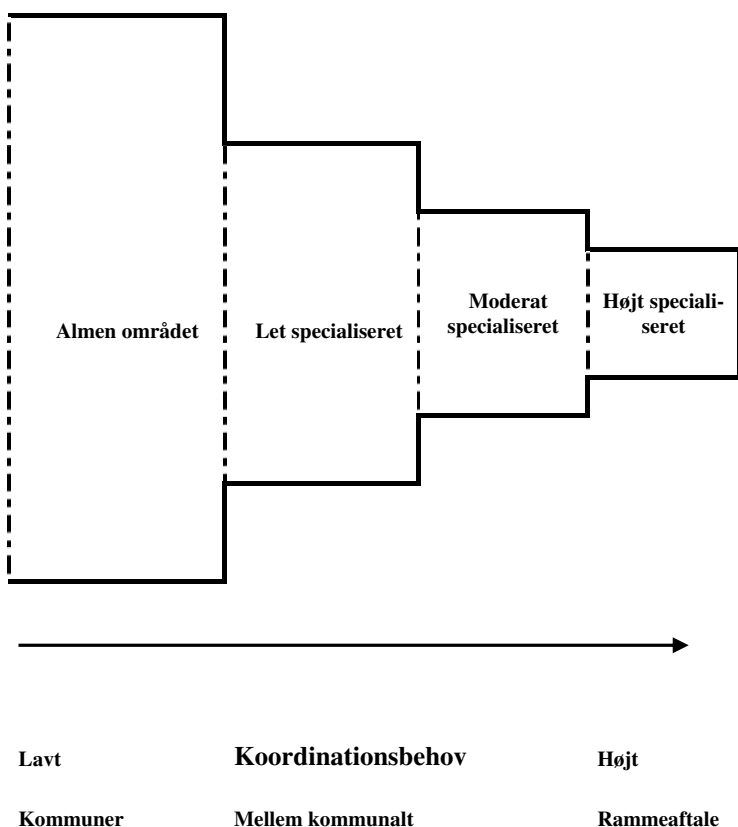
Det nye og smallere rammeaftale koncept

Rammeaftalen 2011 skal, som besluttet i kontaktudvalget, koncentrere sig om tilbud til borgere med de mest komplekse og specielle behov og som kræver et stort befolkningsunderlag for at tilbud kan drives rentabelt.

Rammeaftalen rummer således de højt specialiserede tilbud og tilbud, som kræver et stort befolkningsgrundlag og bruges af mange kommuner. Rammeaftalen rummer også højtspecialiserede enheder, som organisatorisk drives sammen med mindre specialiserede tilbud. For at opfylde lovgivningens krav, er alle regionsdrevne tilbud medtaget i rammeaftalen.

Det er således koordinationsbehovet, der afgør om et tilbud er omfattet af rammeaftalen. Den samlede tilbudsvifte kan illustreres med følgende figur:

Figur 1

Koordineringen af de almene og de let specialiserede tilbud sker i den enkelte kommune. Koordineringen af de moderat specialiserede tilbud koordineres af kommunerne i fællesskab, da de ofte benyttes af nabokommuner. De højt specialiserede tilbud koordineres i rammeaftalen.

De højt specialiserede tilbud er kendetegnet ved:

- En lille målgruppe og/eller behov for et særligt, højt fagligt specialiseret tilbud
- For at opretholde og udvikle tilbuddet er der behov for et større geografisk område end en klynge af nabo kommuner. Der kan i særlige tilfælde være behov for at bevæge sig udover regionens grænser (lands- og landsdelsdækkende tilbud)
- Tilbuddenes opgave inden for denne gruppe er, at der her er tale om en specialiseret specialpædagogisk/-behandlingsmæssig indsats i tilknytning til den basale omsorgs- pleje- og støttefunktion

En nærmere uddybning af kendetegn ved denne tilbudsgruppe er

- Det enkelte tilbud har et ”kundegrundlag” i et større geografisk område end det lokale kommunesamarbejdet omfatter
- Den enkeltes problemstilling er sjældent forekommende
- Den enkelte har kontakt med flere offentlige sektorer eller specialister, ex. sygehussektor (somatisk eller psykiatrisk) og kriminalforsorg. Behovet for tværfaglighed er stort
- En midlertidig tilstand, der kræver specialindsats
- Flere samtidige funktionsnedsættelser
- Den individuelle daglige behandling/støtte kræver specialviden
- Der stilles store krav til tilbuddenes evne til at rumme aparte eller udadreagerende adfærd
- Behov for særforanstaltning eller enkeltmandsprojekt

I den beskrivende del er kendetegnene ved de let og moderat specialiserede tilbud nærmere beskrevet. Her er også nærmere beskrevet de tilbudstyper, der indgår i rammeaftalen.

Alle tilbud, der drives af regionen, er uanset specialiseringsgrad medtaget i rammeaftalen, da den er driftsgrundlaget for disse tilbud.

3. De generelle udviklingstendenser.

3.1 Børn og unge

handicap /sind /andet	Paragraf	Kort tekst	Belægning		Plads Ram 2009	Plads Ram 2010	Plads i ram			
			2008	2009			2011	2012	2013	2014
Handicap	§32	Særlige dagtilbud	96,6%	97,1%	79	75	75	75	75	75
	§36	Særlige Klubtilbud	92,5%	88,3%	29	29	29	29	29	29
	§20 stk 2	Undervisn på døgntilbud	98,1%	97,7%	41	41	47	47	47	47
	§67 stk 2	Døgntilbud	95,1%	92,5%	111	111	113	113	113	113
	§67 stk 2 Afl	Aflast. Børn	92,1%	91,8%	71	84	76	76	76	76
Sindslidelse	§20 stk 2	Undervis på døgntilbud	118,2%	110,9%	42	42	30	30	30	30
	§67 stk 2	Døgntilbud	100,1%	98,2%	67	67	54	54	54	54

På området børn og unge indgår få specialbørnehaver, døgntilbud, aflastningstilbud samt klub og undervisningstilbud tilknyttet døgntilbuddene. Kendetegnede for tilbuddene er, at der er tale om højt specialiserede tilbud til børn og unge med:

- Autisme
- Psykisk funktionsnedsættelse

- Fysisk funktionsnedsættelse/ erhvervet hjerneskade
- Sindslidelser

Endvidere indgår de sikrede afdelinger i rammeaftalen.

Øvrige tilbud koordineres af driftskommunen alene eller i fællesskab med nabokommunerne.

På alle områder inden for børn og unge-området viser de kommunale redegørelser, at der er stabilitet i udbud af pladser i rammeaftale perioden 2011-2014. Det socialpsykiatriske døgntilbud til unge Dyssegården i Fredensborg udgår formelt af rammeaftalen, da Dyssegården ikke længere har driftsoverenskomst med Fredensborg Kommune. Det fortsætter som et privat tilbud med uændret målgruppe som kommunen har godkendt og fører tilsyn med.

For børn- og ungeområdet er det særligt på døgntilbud til sindslidende, at der må forventes et fremtidigt efterspørgselspres. 10 kommuner (svarende til 43,5 %, når der korrigeres for befolkningstal) har forventning om øget efterspørgsel efter døgntilbud til sindslidende.

Der har været nedsat en arbejdsgruppe, der har vurderet, at der ikke er et klart behov for at etablere flere pladser unge psykisk syge. Der kan være behov for at se på tilpasning af de eksisterende voksentilbud, så de også kan modtage unge fra 16-17 års alderen og give dem et tilbud i den tidlige voksenalder.

For døgntilbud og aflastningspladser til handicappede børn er det inden for autismeområdet, at kommunerne har forventning om øget efterspørgsel. Flere kommuner peger på, at de oplever en fortsat stigning i antallet af børn og unge med komplekse problemstillinger inden for autismespektret, tourette og ADHD. Der er stigende vanskelighed med at finde egnede tilbud til denne målgruppe.

På specialbørnehaveområdet spores et fald i efterspørgslen efter pladser til psykisk udviklingshæmmede. Kommunerne peger på, at flere børn bliver inkluderet i normalbørnehaverne. Der må forudses behov for kapacitetstilpasninger.

Kommunerne vurderer ikke, at der er behov for yderligere akuttilbud på døgnområdet til børn og unge med handicap eller sindslidelse.

3.2 Sikrede afdelinger

handicap /sind /andet	Paragraf	Belæg-	Belæg-	Plads	Plads	Plads			
		ning	ning	Ram	Ram	i ram	2012	2013	2014
		2008	2009	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sikre afd.	§67 stk 3	88,5%	92,7%	42	43	46	54	54	54

Der er en stigende efterspørgsel efter sikrede pladser i rammeaftaleperioden bl.a. som følge af sænkning af den kriminelle lavalder. I rammeaftalen er indarbejdet en midlertidig udvidelse af kapaciteten med 4 midlertidige pladser fra 2010 fordelt med 2 pladser i Københavns Kommune og 2 pladser i Region Hovedstaden, Sølag. De 2 midlertidige pladser i Københavns Kommune erstattes primo 2012 af 10 permanente pladser. Det er holdningen, at virkningen på efterspørgslen som følge af sænkningen af den kriminelle lavalder og de øvrige initiativer, herunder en ændret finansieringsform, skal have lov til at slå igennem, inden det kan vurderes, om der er behov for yderligere pladser.

I den beskrivende del er en oversigt over de samlede pladsudvidelser på de sikrede afdelinger på landsplan.

3.3 Voksne med handicap

Paragraf	Kort tekst	Belægning 2008	Belægning 2009	Plads Ram 2009	Plads Ram 2010	Plads i ram 2011	2012	2013	2014
§103	Beskyttet beskæftigelse	101,2%	103,7%	102	50	62	62	62	62
§104	Aktivitets- og samværstilbud	97,6%	100,2%	1.080	1.023	1.025	1.025	1.025	1.025
§107	Midlt. Botilbud	92,8%	104,5%	37	40	47	47	47	47
§108	Botilbud	97,4%	96,5%	1.484	1.398	1.402	1.413	1.412	1.412
§107 Afl	Aflast. Voksne	81,3%	70,4%	19	19	12	12	12	12

På området voksne med handicap indgår alene de regionsdrevne dagtilbud efter § 103 beskyttet beskæftigelse, som er organiseret sammen med et botilbud, dagtilbud efter § 104 Aktivitets- og samværstilbud, § 107 Midlertidige botilbud og § 108 Længerevarende botilbud i rammeaftalen. Tilbuddene er målrettet personer med autisme, psykisk funktionsnedsættelse og fysisk funktionsnedsættelse. Tilbud oprettet efter § 185 stk. 4 lov om almene boliger og som indholdsmæssigt svarer de længerevarende botilbud er medtaget under ”§ 108 længerevarende botilbud”.

På dagtilbudsområdet forventes stigende efterspørgsel efter aktivitets- og samværspladser. Sammenholdt med den høje belægning peger det på behov for yderligere pladser/tilbud på området.

Kommunerne forventer også stigende efterspørgsel efter botilbudspladser. Det er kommunernes vurdering, at den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse til personer, der ikke kan benytte det almindelige uddannelsessystem, medfører ønske om egen bolig/botilbud i en yngre alder end tidligere. Det vil i de kommende år øge behovet for at etablere flere botilbud og udvide bostøtten i egen bolig. Udbuddet af pladser er stabilt og belægningen har for 2008-2009 været høj.

Der stod pr. 1. januar 2010 132 personer på venteliste til de 2 områder – midlertidige og længerevarende botilbud. Kommunerne forventer, at 43 personer vil få en plads i løbet af 2010. Der er tale om et meget markant fald i ventelisten fra 2009. Faldet skyldes, at der er etableret flere botilbudspladser på det lavt og moderat specialiserede områder, der ligger uden for rammeaftalen, en ændret udmåling af individuel bostøtte så flere personer får støtten i egen bolig, og en generel opstramning af ventelisteopgørelsen.

Kommunerne vurderer ikke, at der er behov for etablering af særlige akuttilbud på området.

Antallet af dyre enkeltmandsprojekter i kommuner, der koster mere end 2 mio. kr. om året, er opgjort til ca. 70 tilbud. En del af tilbuddene koster væsentlig mere. Desuden bruges betydelige beløb på særtakster for ca. 50 borgere placeret på eksisterende tilbud.

Kommunerne oplever, at de i stigende grad er tvunget til at etablere enkeltmandstilbud til personer, der ikke kan passes ind i de eksisterende tilbud på grund af særligt komplekse problemstillinger, herunder uadadreagerende adfærd. Kommunerne ser gerne, at der udvikles en samlet organisationsmodel for sådanne tilbud for at sikre større faglighed og omkostningseffektivitet. Region Hovedstaden etablerer i 2010 og 2011 i tilknytning til eksisterende tilbud op til 5 pladser til denne gruppe.

Der er behov for flere pladser til udviklingshæmmede med dom til sikret institution. Det forventes, at der på landsplan vil blive arbejdet med denne problemstilling for at sikre den nødvendige kapacitet.

Der er behov for at intensivere samarbejdet om udnyttelse af de enkelte kommuners faglige specialviden for at sikre fælles faglig udvikling. Rudersdal Kommune bestyrer således et fælles kommunalt beredskab til rådgivning af anklage- og retsmyndigheder i forhold til domfældelse af udviklingshæmmede.

3.4 Voksne sindslidende

Paragraf	Kort tekst	Belægning 2008	Belægning 2009	Plads Ram 2009	Plads Ram 2010	Plads i ram			
						2011	2012	2013	2014
§103	Beskyttet beskæftigelse	107,2%	97,0%	41	41	44	44	44	44
§104	Aktivitets- og samværstilbud	89,1%	94,5%	58	55	55	55	75	75
§107	Midlt. Botilbud	105,4%	98,9%	63	63	71	71	71	71
§108	Botilbud	97,3%	99,4%	528	519	512	512	508	508

På området voksne sindslidende indgår de regionsdrevne dagtilbud efter § 103 beskyttet beskæftigelse, dagtilbud efter § 104 Aktivitets- og samværstilbud, § 107 Midlertidige botilbud og § 108 Længerevarende botilbud i rammeaftalen. Tilbuddene er målrettet personer med svære sindslidelser, dobbeltdiagnoser, aparte eller truende adfærd samt kriminalitet og foranstaltningsdomme. De tilbud, der indholdsmæssigt svarer til de længerevarende botilbud, men er etableret efter almenboligloven, indgår ligeledes.

Dagtilbudsområdet udviser stor stabilitet i udbud og efterspørgsel efter pladser i rammeaftaleperioden. For både ”beskyttet beskæftigelse” og ”aktivitets og samværstilbud” vurderer regionen, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel. Dette understøttes af, at kommunerne har angivet, at der ikke pr 1.januar 2010 er ventelister til områderne.

Der er ikke et entydigt billede af kommunernes forventning til den fremtidige efterspørgsel efter botilbudspladser. Således er der både flere kommuner, der forventer fald i efterspørgsel, og flere kommuner, der forventer en stigende efterspørgsel. På ”botilbudsområdet” er der en høj belægning i årene 2008-2009. Pladstallet er nogenlunde stabilt i rammeaftaleperioden. I 2013 tages yderligere 12 botilbudspladser og 20 dagpladser på det regionsdrevne tilbud Lunden i Brøndby Kommune i brug til sindslidende med svære misbrugs og adfærdsproblemer. Nybrogård i Gladsaxe nednormeres med 16 pladser. Der er 47 på venteliste til området, heraf forventes 43 personer at få tilbud i løbet af 2010. Samlet vurderes der at være en mindre underkapacitet på området.

Omfanget af dyre enkeltmandsprojekter i psykiatrien er 12 personer. Kommunerne ser også her gerne udviklet en samlet organisationsmodel for håndtering af disse tilbud, så faglighed og omkostningseffektiviteten sikres.

Kommunerne vurderer ikke, at der er behov for at etablere fælles akutberedskab på dette område. Der peges på, at akutte behov for tilbud kan opstå i forbindelse med pludselig udskrivning fra de psykiatriske centre. Med samarbejdsaftalerne mellem de enkelte kommuner og de psykiatriske centre som led i sundhedsaftalerne er der skabt et redskab for samarbejde om den gode udskrivning. Med det øgede fokus på anvendelsen af disse samarbejdsaftaler vurderes behovet for akut indsats at kunne reduceres.

Af rapporten om personer med svær psykisk sygdom, der ”pendler” mellem ophold i botilbud og indlæggelse på psykiatrisk center, kan der udledes et behov for at forbedre de højt specialiserede socialpsykiatriske botilbuds evne til også at håndtere de sindslidendes misbrugsproblemer. Rapporten er blevet sendt til drøftelse i KKR's embedsmandsudvalg. Københavns kommune har dog allerede givet udtryk for, at det er en problemstilling som der nødvendigvis må arbejdes videre med

3.5 Misbrug

Paragraf	Kort tekst	Belægning 2008	Belægning 2009	Plads Ram 2009	Plads Ram 2010	Plads i ram 2011	2012	2013	2014
§101	Stofmisbrugs behand.	98,4%	89,5%	1.374	1.324	1.250	1.250	1.250	1.250
§142	Stofmisbrugs behand.	102,5%	100,6%	1.097	1.097	828	828	828	828
§141	Alkohol behand.	52,7%	64,3%	1.152	602	702	702	702	702
§110	Hjemløse	87,6%	92,9%	133	131	139	139	139	139
§109	Krisecentre	93,3%	91,3%	65	65	65	65	65	65

Redegørelserne fra kommunerne og dialogmøderne viser en klar tendens til at mange kommuner allerede har hjemtaget eller er ved at hjemtage store dele af behandlingsopgaven. Det gælder især udredning og social opfølgning. Hjemtagningen er dels begrundet i ønske om tættere forankring af misbrugsindsatsen i kommunens sociale og beskæftigelsesindsats, dels stærkt stigende priser på visse misbrugscentre og manglende fleksibilitet i forhold til at få leveret ydelser svarende til kommunens ønsker.

Billedet af den forventede efterspørgsel er ikke helt entydigt. Således peger 7-8 kommuner på fald i forventet efterspørgsel efter ambulant og dagbehandling. Her overfor står at 9 kommuner forventer stigende efterspørgsel efter ambulantbehandling. Det er formodningen, at dette afspejler opdelingen af kommuner i dem der har/står over for at hjemtage, og de kommuner, der klart tilkendegiver, at de også fremadrettet vil benytte tilbud i rammeaftalen.

Det er vurderingen, at der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe på centrene og få centrene gearret til denne leverance. Sker det ikke betyder det let en underminering af centrenes driftsgrundlag og dermed lukning, hvor en række kommuner vil stå med vanskeligt løsbare problemer ikke mindst på den lægelige del af stofmisbrugsbehandlingen. Tilbuddene tilpasser løbende kapaciteten med inddragelse af de berørte kommuner.

Der udestår fortsat en opgave med at sikre, at hjemkommunen hurtigt inddrages i planlægningen af hjemløses udslusning fra forsorghjem og at regninger fremsendes månedsvis.

Region Hovedstadens Psykiatri har meddelt at de med udgangen af 2010 lukker misbrugsambulatoriet i Frederiksværk. Årsagen til lukningen er den faldende efterspørgsel efter ydelser fra centret.

3.6 Kommunikationscentre

Visitationsaftalen vedr. kommunikationscentre videreføres i 2011. Aftalen er indeholdt i den beskrivende del. Det løbende samarbejde aftales konkret mellem de enkelte kommuner og de enkelte centre.

Redegørelserne og dialogen med kommunerne om rammeaftale 2011 tyder på, at efterspørgslen som den ser ud i starten af 2010 vil fortsætte i 2011. Tidligere års markante fald i efterspørgslen er afløst af en mere stabil efterspørgselsudvikling. Også her er vurderingen, at der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe på centrene og få centrene gearret til denne leverance. Sker det ikke betyder det let en underminering af centrenes driftsgrundlag og dermed risiko for lukning, hvorved en række kommuner vil stå med vanskeligt løsbare problemer på de mest specielle og kostbare kommunikationsproblemer, ikke mindst i forhold til kommunikationsteknologi.

3.7 Specialundervisning

Omkring specialundervisning peger redegørelserne og dialogen med kommunerne om rammeaftale 2011 på, faldende efterspørgslen. Tidligere års fald i efterspørgslen ser således ud til at fortsætte. Også her er vurderingen, at der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe af specialundervisningstilbud og få undervisningstilbuddene gearret til denne leverance. Sker det ikke, betyder det let en underminering af tilbuddenes driftsgrundlag og dermed risiko for lukning. Denne situation efterlader en række kommuner med vanskeligt løsbare problemer på de mest specielle undervisningstilbud. Allerede nu har Gladsaxe kommune besluttet, at SVIKA lukker med udgang af 2010.

Stort set al specialundervisning til sindslidende og værkstedsbrugere drives af kommunerne selv og er afviklet på de egentlige specialundervisningscentre.

3.8 Lands og landsdelsdækkende tilbud

De mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud anvendes tværregionalt, og regionerne skal derfor sikre indbyrdes koordinering af tilbuddene. Formålet med koordineringen er at sørge for, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan, samt at regionerne gensidigt kan aflaste hinanden.

Tilbuddene udgøres af specialundervisningstilbud, sociale tilbud og sikrede afdelinger til unge. Målgrupperne til tilbuddene er fysisk og psykisk handicappede, herunder syns- og/eller hørehandicappede.

Regionerne har udarbejdet en samlet oversigt over de lands- og landsdelsdækkende tilbud med beskrivelse af det enkelte tilbuds målgruppe, indhold, kapacitet, særlige ydelser, takster (under beregning) og forventede udnyttelse. Oversigten vil blive tilgængelig på Region Hovedstadens hjemmeside.

Regionerne har udvekslet oplysninger om den forventede efterspørgsel på de lands- og landsdelsdækkende tilbud. Det er på grundlag heraf foreslået, at kapaciteten på de sikrede afdelinger for børn og unge søges udvidet og at kapaciteten på Kofoedsminde til sikret anbringelse af udviklingshæmmede med dom skal udvides. Det forventes endvidere, at der løbende skal tages stilling til den fremtidige kapacitet på høreområdet i konsekvens af den medicinsk teknologiske udvikling på området.

4. Overordnede principper for rammeaftalen.

4.1 Det juridiske grundlag

Det juridiske grundlag for rammeaftalen er

- Servicelovens § 6 omhandlende det sociale område
- Almenboliglovens § 185 b, stk. 4 omhandlende tilbud på det almene ældreboligområde og
- Specialundervisningslovens § 6 h omhandlende specialundervisningsområdet
- Folkeskolelovens § 20 stk.3 om specialundervisning.

Koordineringen er udformet, så den lever op til bekendtgørelse nr. 36 af 23. januar 2006 om rammeaftaler m.v. på det sociale område og på det almene ældreboligområde samt bekendtgørelse nr. 354 af 24. april 2006 om rammeaftaler vedr. specialundervisningen. De mest specialiserede tilbud koordineres i selve rammeaftalen. De øvrige tilbud, som kommunerne har overtaget fra de tidligere amter og som fremgår af den beskrivende del, koordineres af driftsherren alene eller sammen med de nabokommuner, der også benytter tilbudet.

4.2 Takstberegningsprincipper og afregningsprincipper

Takstberegning og afregning sker ud fra den af KKR besluttede fælles takstafale af 14. november 2008. Den gældende takstafale er indeholdt i bilaget til rammeaftalen. KKR arbejder med ajourføring af takstafalen, heri indgår spørgsmålet om håndtering af over/underskud mellem de enkelte regnskabsår.

Takstberegningen for de ”*regionsdrevne tilbud*” følger principperne i den fælleskommunale takstafale. Dog er de indirekte omkostninger beregnet konkret og holder sig inden for rammerne af den kommunalt aftalte maksimale overhead-procent. Efterregulering vil ske fuldt ud uden skelen til belægningsprocenten, da regionen ikke må operere med over- eller underskud på det takstfinansierede driftsområde.

4.3 Håndtering af behov for ændret indsats og akut opståede situationer

Det forudsættes, at der ved optagelse i et socialt tilbud foreligger en dækkende beskrivelse af den pågældende borgers behov for bistand, støtte og omsorg samt en plan for kommunens forventninger til indsatsen. Hvor sådanne beskrivelser ikke foreligger, eller hvor der sker væsentlige og længerevarende ændringer i behov for indsats, som ikke kan rummes inden for tilbuddets rammer, kan driftskommunen/regionen kræve indsatsen revurderet.

4.4 Håndtering af akut opståede situationer

Den enkelte kommune kan anmode regionen om at deltage i løsning af akutte opgaver. Opgaveløsningen aftales og prissættes særskilt ud fra principperne i den generelle takstafale.

4.5 Spilleregler for kommunernes overtagelse af regionale tilbud

I henhold til reglerne i § 186 i lov om social service kan beliggenhedskommunen anmode om at overtage regionsdrevne sociale tilbud. Når kommunen fremsætter en sådan anmodning påhviler det regionen i henhold til Socialministeriets bekendtgørelse nr. 782 af 6. juli.2006 at fremkomme med overtagelsesvilkårene.

Af hensyn til overholdelse af varslingsreglerne i forhold til berørte medarbejdere, en hensigtsmæssig driftstilrettelæggelse og gennemførelse af en god overdragelsesproces er det i rammeaftalen fastlagt at overtagelse normalt sker ved et årsskifte og at kommunens anmodning om overtagelse senest fremsættes 1. januar året før overtagelsen og gerne i forbindelse med kommunens godkendelse af rammeaftalen for året før overtagelsen. Anmodning til Regionen om overtagelse forudsættes behandlet i kommunalbestyrelse/byråd inden regi-

onen udarbejder det konkrete overtagelsestilbud. Varsling af medarbejdere kan først bindende ske på grundlag af den endelige aftale mellem kommunalbestyrelse/byråd og Regionsrådet om overtagelsen.

4.6 Spilleregler for ændret brug af tilbud

En kommune, som ønsker at ændre sin kapacitet eller efterspørgsel i væsentligt omfang på et område, skal senest et år før ændringen får effekt, orientere den eller de kommuner eller regionen, hvis institutioner eller brugere forventes berørt. Det forudsættes, at kommuner, der ændrer sin efterspørgsel, tidligst muligt har en dialog med de kommuner og regionen, hvis tilbud påvirkes af ændringen om dens iværksættelse. Det gælder også for misbrugscentre og kommunikationscentre, men her forbeholder driftsherrerne sig løbende at kunne tilpasse kapaciteten efter den faktiske efterspørgsel, da indberetningerne til rammeaftalen ikke er præcise nok.

4.7 Tilsyn

Alle tilsynsrapporter skal efter endelig færdiggørelse lægges på driftsherrens hjemmeside og på tilbuddets hjemmeside, såfremt tilbuddet har selvstændig hjemmeside. Hvor der er behov for opfølgning fra beliggenhedskommunen etableres dialog herom mellem driftsherre og kommune.

4.8 Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsen

Indberetning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten jf. §§ 123 og 126 sendes til driftsheren, der har myndighedsforpligtelsen i forhold til behandling og afgørelse. Dette uanset om det er en kommune eller Regionen, der er driftsherre. Driftsheren har pligt til at orientere handlekommunen om sagerne.

For regionens vedkommende sker det i praksis forskelligt på henholdsvis området for børn og voksne med handicap og personer med sindslidelser.

På voksenhandicapområdet får handlekommunen kvartalsvise orienteringer. Indberetninger, der er væsentlige for at handlekommunen kan overholde sin forpligtelse som myndighedsindehaver, vil kommunen få underretning om umiddelbart efter episoden.

På handicap børneområdet og i forhold til personer med sindslidelser sendes såvel indberetninger som svar på indberetninger umiddelbart efter magtanvendelsen/sagsbehandlingen til handlekommunen.

4.9 Den løbende administration af rammeaftalen

Den administrative koordinationsgruppe med repræsentanter for kommunerne og Region Hovedstaden forestår den løbende administration af rammeaftalen.

Den administrative koordinationsgruppe har følgende opgaver:

- opfølgning på rammeaftalen
- iværksættelse af de i rammeaftalen besluttede analyser af den fremtidige efterspørgsel
- administrativ forberedelse af kommende rammeaftale
- andre opgaver, der måtte blive henlagt til koordinationsgruppen

Alle kapacitetsændringer på de i rammeaftalen indeholdte tilbud, som den enkelte driftsherre ønsker at foretage, meddeles til koordinationsgruppen / KKR-sekretariatet og Region Hovedstaden. Koordinationsgruppen / KKR-sekretariatet tager stilling til, om ændringen er af så stor betydning, at den skal politisk behandles eller om den er af mindre betydning og derfor kan håndteres administrativt.

5. Det fremadrettede arbejde.

5.1 Konsolidering af rammeaftalen med fokus på de mest specielle behov

Der er behov for, at konsolidere anvendelsen af den smallere rammeaftale.

Det indebærer fokus på:

- Ydelsesbeskrivelser for hvad en borger kan modtage af ydelser på et givet tilbud inden for den generelle takst
- Servicestandarder for ydelserne på det pågældende tilbud (er det for eksempel en forudsætning for at være på tilbuddet, at man også har et dagtilbud, da bemanningen i dagtimerne er fastsat under denne forudsætning)
- Standard for brugerbetaling – hvad skal brugere selv betale for på et givet tilbud
- Fælles sprog 2/ICF beskrivelse i visitation/anvisning for at sikre en hensigtsmæssig matchning mellem tilbuddets ydelser og servicestandard og brugerens behov.

Venteliste til de mest specialiserede tilbud. Der er behov for at sikre et præcist og fælles grundlag for opgørelsen af efterspørgsel og venteliste til den mest specialiserede tilbud i rammeaftalen.

Løbende vurdering af om rammeaftalen rummer de rette tilbud i takt med udviklingen af det tværkommunale samarbejde.

5.2 Misbrug

Indkredsning af de ydelser mange kommuner ikke kan løse selv og hvor centrene ønskes som leverandør.

Der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe på misbrugscentre og få centrene gearret til denne leverance. Sker det ikke betyder det let en underminering af centrenes driftsgrundlag og dermed lukning, hvor en række kommuner så vil stå med vanskeligt løsbare problemer især på den lægelige del af stofmisbrugsbehandlingen.

5.3 Kommunikationscentre

Indkredsning af de ydelser mange kommuner ikke kan løse selv og hvor centrene ønskes som leverandør.

Der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe på centrene og få centrene gearret til denne leverance. Sker det ikke betyder det let en underminering af centrenes driftsgrundlag og dermed lukning, hvor en række kommuner så vil stå med vanskeligt løsbare problemer på de mest specielle og kostbare kommunikationsproblemer ikke mindst i forhold til kommunikationsteknologi.

5.4 Specialundervisning

Indkredsning af de ydelser mange kommuner ikke kan løse selv og hvor specialundervisningstilbuddene ønskes som leverandør. Der er behov for at få indkredset, hvilke kerneydelser et stort antal kommuner på sigt ønsker at købe på specialundervisningstilbuddene og få gearret tilbuddene til denne leverance. Sker det ikke betyder det let en underminering af tilbuddenes driftsgrundlag og dermed lukning, hvor en række kommuner så vil stå med vanskeligt løsbare problemer på specialundervisningsområdet for voksne.

5.5 Organisationsmodel for samling af enkeltmandstilbud

Omfanget af dyre placeringer i enkeltmandstilbud af personer med handicap er opgjort til ca. 70 personer og af personer med svære sindslidelser er opgjort til 12 personer. Hertil kommer ca 50 personer placeret på eksisterende tilbud med høje særtakster. Tallene er kvalificeret i den administrative høring af forslaget til rammeaftale og fremgår af den beskrivende del. Kommunerne ønsker, at der udarbejdes modeller for samling af særligt dyre enkeltmandsprojekter både på handicapområdet og i psykiatrien. Organiseringen skal tilgodese såvel faglige, som personalemæssige og økonomiske hensyn.

Det fremadrettede arbejde konkretiseres af den administrative koordinationsgruppe, der tilrettelægger processen for de enkelte opgaver.

6. Underskriftsdel

Rammeaftalen for 2011 er den 4. oktober 2010 tiltrådt af kommunerne i Hovedstadsregionen og Region Hovedstaden:

Albertslund

Allerød

Ballerup

Bornholm

Brøndby

Dragør

Egedal

Fredensborg

Frederiksberg

Frederikssund

Furesø

Gentofte

Gladsaxe

Glostrup

Gribskov

Halsnæs

Helsingør

Herlev

Hillerød

Hvidovre

Høje-Tåstrup

Hørsholm

Ishøj

København

Lyngby-Taarbæk

Rudersdal

Rødovre

Tårnby

Vallensbæk

Region Hovedstaden